

ОТЧЕТ НА ИНСТИТУТА ЗА ИСТОРИЧЕСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ ПРИ БАН ЗА 2025 ГОДИНА

1. ПРОБЛЕМАТИКА НА ИНСТИТУТА ЗА ИСТОРИЧЕСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ

1.1. Преглед на изпълнението на целите (стратегически и оперативни) на звеното, оценка и анализ на постигнатите резултати и на перспективите на звеното в съответствие с неговата мисия и приоритети, съобразени с утвърдените научни тематики.

Изпълнявайки своята многопосочна мисия за провеждане на фундаментални и с приложно значение научни изследвания в областта на българската и световната история, за обучение на специалисти и докторанти, както и за обслужване на интересите на българското общество чрез подпомагане на дейността на обществени, общински и държавни институции, през 2025 година учените от Института за исторически изследвания публикуваха иновативни научни проучвания със специален принос в областта на монографиите, продължиха разработването на научни проекти и допринесоха за популяризирането на научните постижения в България и чужбина. Институтът се утвърди като предпочитано място в България за осъществяване на научна дейност, в резултат на което съставът на звеното се обнови, разшири и не на последно място, се обогати по отношение на хабилитирания състав. Посочената водеща характеристика се потвърди и от нарасналият интерес към Института за разработване на дисертационен труд за придобиване на образователната и научна степен „доктор“. Посредством посочените основни механизми и дейности това звено на Българската академия на науките направи поредния принос за осъществяване на заложените в национални и европейски стратегически документи цели, както и на целите, оповестени в Стратегията за развитие на самата Академия. В структурно отношение Институтът продължи да се развива в следните секции: „Средновековна история“, „Българите, Османската империя и Европа“, „Нова българска история“, „История на България след Втората световна война“, „История на българския национален въпрос“, „История на света и международните отношения в ново и най-ново време“, „Помощни исторически науки и информатика“ и „Съвременна история и геополитика“.

През 2025 година бяха публикувани 15 монографии, което е съществен принос за развитието на българската историческа наука. Общият брой научни публикации, излезли от печат, е 175. Тенденцията за търсене на издания, които се индексират в световните бази данни WoS и Scopus за публикуване на студии и статии се затвърди, като успех представлява и публикуването в издания, които са в кварталната зона. През 2025 г. броят на публикациите в издания, които са в WoS и Scopus е 29. Техният брой представлява 12% от общия брой публикации за 2025 г. Към тях трябва да се прибавят и 5 публикации в ERIH+. Продължи устойчивото развитие на издаваните от Института списания. *Bulgarian Historical Review* е оценено в Q3 на WoS и в Q3 на Scopus, а *Исторически преглед* – в Q3 на Scopus.

Продължи политиката за обновяване и професионално израстване на научния състав на ИИСТИ. Доц. д-р Антоанета Кирилова защити дисертационен труд с присъждане на научната степен „доктор на науките“. Бяха избрани: за доценти д-р Станислава Стойчева, д-р Алека Стрезова, д-р Росица Лельова, д-р Симона Самуилова, д-р Живко Лефтеров, д-р Ангелина Марковска и д-р Деница Петрова, за главни асистенти – д-р Ивелина Машева, д-р Любомира Вълчева-Нъндлол и д-р Десислава Костадинова и за асистенти д-р Илиана Божова и д-р Николета Войнова.

Оценени в тяхната цялост, резултатите от работата на Института за 2025 г. доказват неговата водеща позиция в областта на хуманитарните изследвания в България, по отношение на подготовката на кадри в последната степен на обучение и след защита на дисертационен труд, а също като предпочитан партньор за съвместни дейности с български и чуждестранни научни институции. Развивайки в допълнение усилията си като експерти и в дейности за популяризиране на своята и на други институции работа, учените от звеното се доказваха като традиционно успешен двигател за изпълнение на глобалните цели за развитие на науката и подобряване на качеството на живот на българските граждани.

1.2. Изпълнение на Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017-2030 (извършени дейности и постигнати резултати по конкретните приоритети).

С приемането на Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република България Институтът за исторически изследвания системно изпълнява заложените в нея основни цели и конкретни задачи. През 2025 година бяха постигнати

редица върхови публикационни резултати най-вече в областта на монографичните изследвания, с което се доказва водещото място на звеното в областта на фундаменталните изследвания. Тези публикации, студиите и статиите в реномирани периодични издания и сборници, както и научните проекти с фундаментално значение са безспорен принос към опазването на българското културно-историческо наследство и национална идентичност. Значението на посочените изследвания има и общоевропейски аспект, защото те се вписват изпълненето на стратегическите цели на Европейския съюз за гарантиране на демократично управление, политики за социално приобщаване, опазване на културното наследство и насърчаване на креативно развитие в условията на нарастващи глобални предизвикателства. Проведените проучвания са в разнообразни области, включително с интердисциплинарен характер – стопанска, политическа и дипломатическа история, култура и образование, пропаганда, екология, регионална история, генеалогия и пр.

През годината се утвърди традиционно приносната страна в научноизследователската работа на Института и по отношение на научно-приложната дейност по стратегическото направление „национална идентичност и развитие“. Най-ярък пример за това са проведените научни конференции и публикуваните материали от тях. Популяризирането на посочените активности сред широки кръгове от българската и чуждестранна аудитория се запази като приоритет и изпълнение.

Важен аспект от дейността на Института през 2025 година продължи да бъде обслужването с експертен потенциал на дейността на различни обществени, общински и държавни органи и институции. Изпълнявайки задачите на националния стратегически документ и в това направление, учените от звеното работиха по задачи, възложени от Министерството на образованието и науката, Министерството на външните работи, Министерството на културата, Националната агенция за оценяване и акредитация, Българска народна банка и Фонд „Научни изследвания“. През годината започна работата по Националната научна програма „Развитие на научните изследвания и иновациите в системата на българското предучилищно и училищно образование“. С участието в тази програма, както и с продължаващото участие в ННП „Развитие и утвърждаване на българистиката в чужбина“ и НП „Млади учени и постдокторанти-2“ Институтът пряко изпълняваше задачите на националната стратегия за развитие на връзките на науката с образованието, преследващи цялостно повишаване на качеството на живот в страната. Със

същия принос беше и активната преподавателска дейност в основни, гимназиални и висши училища в България.

Институтът има акредитация от Националната агенция за оценяване и акредитация за обучение за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по четири докторски програми в професионално направление 2.2 История и археология от област на висше образование Хуманитарни науки: „Средновековна обща история“, „Нова и най-нова обща история“, „История на България“ и „Документалистика, архивистика, палеография (включително историография и изворознание)“. През 2025 г. бяха извършени външни одитни процедури относно качеството на обучение в института, които завършиха с висока оценка.

Ярък пример за изпълнението на целите и задачите, поставени в националната Стратегия беше сътрудничеството с институции с разнообразен профил, функциониращи в различни градове на страната. Подобни инициативи се развиха с институции в София, Пловдив, Плевен, Варна, Ямбол, Дряново, Пазарджик, Стара Загора, Банско, Бургас и Перник. С това пряко беше подпомогнато развитието на общини, музеи и библиотеки, общото културно-просветно и научно ниво на отделните региони, както и балансирането на научния потенциал на страната по региони. Тези дейности бяха пореден принос за изпълнението на водещата цел в стратегическия документ за повишаване на качеството на живот в България и за опазване на културно-историческото наследство.

В изпълнение на задачата за привличане на младите учени в България през 2025 година бяха назначени двама асистенти, единият от които е външен за Института, а другият – след успешна защита в звеното на дисертационен труд. Принос в същото направление има и обучението по НП „Млади учени и постдокторанти-2“.

Затвърди се работата на учени от Института в редакционни колегии на български и чуждестранни издания, включително на такива, които са издавани от звеното. Тази дейност е принос към разширяването на разпознаваемостта на българската наука в чужбина и на международното научно сътрудничество като цяло. Ярък принос в това отношение е издаването от Института на две списания, които са индексирани от признатите в стратегията за водещи световни бази данни. *Bulgarian Historical Review* е индексирано в Q3 на WoS и в Q3 на Scopus, а *Исторически преглед* - в Q3 на Scopus.

Важен аспект от дейността на Института е изпълнението на задачите за поддържане на сътрудничество с чуждестранни научни институции. През 2025 година се разшири приносът на учени от звеното както посредством участие в научни проекти, така и чрез представяне на резултати от научни изследвания на международни форуми по самостоятелни инициативи. В посоченото направление продължи изпълнението на ННП „Развитие и утвърждаване на българистиката в чужбина“, на проекти по двустранни споразумения на Българската академия на науките с чуждестранни институции, а също на външни за България проекти. Чрез тези проекти и отделни конференции се разви сътрудничеството с научни центрове във Великобритания, Германия, Чехия, Португалия, Гърция, Турция, Полша, Румъния, Унгария, Словакия, Япония, Китай, Русия, Литва и Сърбия.

В Института за исторически изследвания се поддържа баланс на половете по отношение на научния състав и се насърчава привличането на работа на млади специалисти.

1.3. Полза / ефект за обществото от извършваните дейности.

Извършването на научноизследователска дейност в нейните две направления – фундаментални и научно-приложни изследвания е главна задача за дейността на Института. Чрез проучванията на нови области както в българската, така и в европейската и световната история учените от звеното обогатяват не само българската наука, но и цялото българско общество. Тази дейност е основен компонент в провеждането на дълготрайна и устойчива национална политика за утвърждаване на достойното място на България в научните, културните, политическите и дипломатическите структури както в рамките на Европейския съюз, така и в по-широк международен аспект. Институтът е основен стълб за изпълнението на политиките на държавата за опазване и популяризиране на българското културно-историческо наследство и за съхраняване на националната идентичност.

Научната и експертната дейност на учените от Института имат преки ползи за обществото в следните важни аспекти:

Като продължение на съвместната работа с Министерството на образованието и науката, с основните и средните училища фундаменталните и научно-приложните изследвания подпомагат оформянето на стратегически документи по отношение на учебните програми и учебните материали в сферата на историята. С това се затвърждава

значението на изследванията, провеждани от учените от звеното за практическо приложение на тези изследвания и за изграждане на общество на знанието. Показателно в това отношение е и изпълнението на ННП „Развитие на научните изследвания и иновациите в системата на българското предучилищно и училищно образование“.

Преподавателската дейност във висшите училища представлява пряко прилагане на научните постижения и непосредствено предаване на знанието. Обученето на млади учени, докторанти и постдокторанти както от България, така и от чужбина също има дългосрочни ползи за науката и обществото. В това отношение ярък пример е обучението, което се провежда по НП „Млади учени и постдокторанти-2“ и ННП „Развитие и утвърждаване на българистиката в чужбина“. Масовото популяризиране на научните постижения чрез лекции, представяне на книги, публикации и интервюта в медии с различен профил, както и участието в телевизионни и радио-предавания имат пряк принос за развитието на широки кръгове от българското общество.

Обогатяването на българската наука чрез непосредствени контакти с учени от чуждестранни научни и образователни центрове има пряк ефект за предаване на световния опит не само за научните кръгове в България, но и за потребителите на кадри, за развитието на общински и обществени организации, за българското образование, както и за дейността на държавни органи и институции. Научният обмен с чужбина през 2025 година се разви под формата на участие в съвместни проекти на Института със сродни звена, посредством лично участие във външни за звеното проекти, както и чрез самостоятелно участие в научни форуми. Основните посоки на това сътрудничество бяха във Великобритания, Германия, Чехия, Португалия, Гърция, Турция, Полша, Румъния, Унгария, Словакия, Япония, Китай, Русия, Литва и Сърбия.

И през 2025 г. учените участваха в научни и обществени дейности, свързани с отбелязването на важни събития от българската и световната история. През годината те се включиха в организирането на инициативи, включително посредством научни форуми, които бяха посветени на Съединението на Княжество България и Източна Румелия, подписването на Крайовската спогодба, развитието на българистиката, на многостранната история на войните, на държавните глави на Третото българско царство и пр.

Дългосрочните ползи от посочените дейности на Института се разширяват в сферите

на регионалното развитие, туризма и българската външна политика.

1.4. Взаимоотношения с други институции.

Основен елемент от Стратегията за развитие на Института за исторически изследвания е съвместната работа с държавни и общински органи и институции. Тези дейности пряко подпомагат изпълнението на националната стратегическа задача за практическо приложение на научните изследвания, за широко популяризиране на тези изследвания и за оказване на непосредствена експертна помощ.

Институтът е традиционен партньор и изпълнител на задания от Министерството на образованието и науката. През 2025 г. учени от звеното бяха членове на експертна група към това министерство, която участва в изготвянето на визия и програма за обучение по "История и цивилизации" в основните и средни училища. През годината започна изпълнението на Националната научна програма „Развитие на научните изследвания и иновациите в системата на българското предучилищно и училищно образование“, финансирана от същото министерство. Продължи изпълнението на още две национални програми, изпълнявани със средства от същото министерство: „Развитие и утвърждаване на българистиката в чужбина“ и „Млади учени и постдокторанти-2“. Благодарение на тези програми се привличат за научна дейност млади и утвърдени учени както от страната, така и от чужбина. Същевременно се проучиха проблемите на образованието сред широк кръг учители с оглед подобряване и привеждане към най-високите световни стандарти на обучението в областта на историята в България.

Важен дял от дейността на Института е изпълнението на проекти по Фонд „Научни изследвания“. През 2025 година се извършиха проучвания и се организираха научни форуми по четири проекти от това направление.

В контекста на разработване на съвместни проекти, организиране на научни форуми и експозиции, осъществяване на методическо ръководство и провеждане на процедури за заемане на академични длъжности продължи сътрудничеството с музеи и библиотеки в страната, а също с Държавна агенция „Архиви“. В резултат се затвърдиха ползотворните контакти с подобни общински институции в Пловдив, Плевен, Перник, Габрово, Варна, Ямбол, Дряново, Пазарджик, Стара Загора, Банско, Бургас и Велико Търново. Учени от

звеното разшириха работата си за Македонския научен институт, Тракийския научен институт и Добруджанския научен институт.

Българските висши училища са постоянни партньори на Института за исторически изследвания. През 2025 година продължи провеждането на съвместни проекти и научни форуми. Учени от звеното затвърдиха преподавателската си практика в бакалавърски и магистърски програми и участваха в процедури за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности, което е отличен атестат за възможностите на Института и в това направление. В изпълнение на всички тези дейности се затвърди съвместната работа със Софийския университет „Св. Кл. Охридски“, Университета за национално и световно стопанство, Нов български университет, Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, Шуменския университет „Константин Преславски“ и Югозападния университет „Неофит Рилски“.

Многогранната дейност и поддържането на ползотворни контакти с разнообразни държавни, общински и обществени институции и организации затвърждава водещото място на Института в България в дейностите по опазване и популяризиране на българското културно-историческо наследство и за съвместни инициативи с регионални центрове с оглед проучване на пресечните точки и спецификите на националната и регионалната история.

1.5. Общонационални и оперативни дейности, обслужващи държавата.

1.5.1. Практически дейности, свързани с работата на национални, правителствени и държавни институции, индустрията, енергетиката, околната среда, селското стопанство, национални културни институции и др. (относими към получаваната субсидия).

Експертният потенциал на Института за исторически изследвания беше активно насочван и през 2025 година към обслужване на разнообразни правителствени, парламентарни, общински и други национални и регионални структури. Проф. Д. Вачков беше член на Издателския съвет към Българската народна банка. Проф. Д. Вачков и доц. Г. Георгиев са членове, а гл. ас. д-р К. Голев е технически секретар на Съвместната мултидисциплинарна експертна комисия по историческите и образователни въпроси на България и Северна Македония. Проф. Д. Вачков е и председател от българска страна на Българо-украинското историческо дружество. Проф. дин П. Стоянович беше съветник на

кметовете на гр. Бургас и гр. Банско. Проф. Д. Вачков е председател, а проф. дин П. Пейковска е секретар на българо-унгарската историческа комисия. Проф. д-р Д. Вачков, проф. дин М. Станчев, проф. дин П. Пейковска, проф. дин Т. Готовска-Хенце, доц. Ал. Гребенаров, доц. В. Стоянова, доц. Г. Георгиев, доц. А. Джонев, доц. Сл. Славов, доц. И. Манасиева, доц. Р. Лельова, гл. ас. В. Милачков и д-р Др. Йорданов изготвиха „Становище на ИИСтИ за историческите български общности, останали извън територията на отечеството“ към законопроект за българското гражданство. Доц. А. Джонев участва в работата на Комисията по политиките за българите извън страната при Народното събрание на Р България.

И през 2025 г. учени от звеното участваха в работата на експертни органи в областта на науката и висшето образование: Проф. Д. Вачков, проф. дин И. Илиев, доц. Н. Филипова, доц. Ч. Ветов, доц. С. Самуилова, гл. ас. Д. Христов и гл. ас. И. Найденов участваха в експертна група към Министерството на образованието и науката за изготвяне на визия, програма и учебници за обучение по "История и цивилизации" в основните и средни училища; проф. Д. Вачков е член на Националната комисия по провеждане на държавните зрелостни изпити при МОН; проф. дин Милко Палангурски участва в експертни комисии към Националната агенция за оценяване и акредитация; доц. дн Антоанета Кирилова изготви експертни оценки за ФНИ.

Учени от Института участваха в експертни и образователни органи и комисии в системата на БАН. Проф. И. Марчева е член на Академичния съвет към Центъра за обучение при БАН, а проф. дин П. Пейковска е член на Съвета за чуждестранна българистика към БАН.

Активно беше участието на учени от Института в експертни органи на други външни за БАН институции, както и в национални и международни организации: Българо-унгарската историческа комисия (проф. Д. Вачков, проф. дин П. Пейковска, проф. дин Т. Готовска-Хенце, проф. Ст. Първева, проф. И. Марчева, доц. Вл. Златарски, доц. В. Стоянова, доц. Ст. Стойчева, доц. Ч. Ветов), Експертния съвет към Института за изследване на близкото минало (проф. Д. Вачков), Македонския научен институт (доц. В. Стоянова, гл. ас. Ст. Стойчева, доц. Сл. Славов, доц. Г. Георгиев, доц. Ж. Лефтеров, доц. Ал. Гребенаров, гл. ас. В. Милачков), Научния институт „Западни покрайнини“ (доц. А. Джонев, доц. Г.

Георгиев, доц. Сл. Славов, доц. А. Гребенаров, гл. ас. В. Милачков, гл. ас. С. Никифорова); Тракийския научен институт (доц. В. Стоянова), Добруджанския научен институт (доц. Г. Георгиев, доц. Ж. Лефтеров, доц. Сл. Славов, гл. ас. В. Милачков); Асоциация на византинистите и медиевистите в България (доц. Е. Костова, доц. Вл. Златарски, проф. П. Данова, гл. ас. Д. Михова, гл. ас. К. Голев, гл. ас. В. Ангелов, гл. ас. Фр. Далальо); ICOMOS (доц. Е. Костова); Bulgarian Studies Association, USA (доц. Е. Костова и доц. А. Стрезова); Central Eurasian Studies Society (доц. Р. Чукова); Society for the Study of the Crusades and the Latin East и Associazione Italiana di Studi del Sud Est Europeo (гл. ас. Фр. Далальо); Българска генеалогична федерация (проф. дин М. Веков и проф. дин П. Пейковска); International Association of Hungarian Studies, International Ethnographic Society и Public body of the Hungarian Academy of Sciences (проф. дин П. Пейковска); Царското историческо общество (проф. дин П. Стоянович и доц. А. Стрезова); Association for Israel Studies и Portuguese Association of Economic and Social History (доц. Н. Филипова), Българската асоциация за европейски изследвания (гл. ас. К. Йонева); Comité International des Études Pré-Ottomanes et Ottomanes (гл. ас. Б. Антонова-Голева, гл. ас. Ал. Златанов, гл. ас. Дж. Иванова и гл. ас. К. Голев); European Labour History Network, Labour Law History Research Group и International research network "Gender Differences in the History of European Legal Cultures" (гл. ас. И. Машева); Българското общество за проучване на XVIII век (проф. П. Данова и гл. ас. Дж. Иванова); Renaissance Society of America (гл.ас. А. Стоянова); Центъра за стопанско-исторически изследвания (гл. ас. И. Найденов, гл. ас. Ал. Златанов и гл. ас. П. Добрев); Centre d'Études des mondes Russe, Caucasien Et Centre-européen (гл. ас. Л. Вълчева-Нъндлол); Асоциация на младите учени (гл. ас. И. Якимова); Royal Historical Society, British Institute at Ankara, Society for Global Nineteenth-Century Studies, Europa Nostra, Gesellschaft für Turkologie, Osmanistik und Türkeiforschung, Association for Slavic, East European and Eurasian Studies (гл. ас. Ал. Златанов); National Research, Development and Innovation Office, Hungary (гл. ас. Стр. Панайтов).

През 2025 г. учените от Института за исторически изследвания взеха участие в организирането на тринадесет научни форуми – национални и международни. Доц. Е. Костова и гл. ас. Франческо Далальо бяха членове на организационния комитет на международната конференция „Balkan Gambit: Southeastern Europe between East and West (1185-1285)»; гл. ас. Ал. Златанов беше член на програмния комитет на международната

конференция «International Interdisciplinary Scientific Conference “History, Culture and Heritage of Manors in Central and Eastern Europe”; проф. П. Стоянович беше председател на организационния комитет на национална научна конференция „Държавните глави на Третото българско царство“; проф. Ст. Първева участва в организационния комитет на международната конференция "Към корените на Българското възраждане в Тракия (XV-XVIII в.)" и на международната симпозиум „Viticulture and Winemaking in the Central Balkans 15th – 19th Century“; проф. дин П. Пейковска председателстваше организационния комитет на международния научен форум „Contact and Exchange in Central and Southeast-European History, 19th–21st Centuries“ и на международната конференция „Shaping and Re-shaping History in Central and Southeast Europe“; гл. ас. В. Милачков беше член на организационния комитет на националната конференция „85 години Крайовски договор. Добруджа – историческа памет и съвремие. Нови проучвания (XIX – XXI в.)“; доц. Е Костова беше председател, а проф. П. Данова, доц. Д. Петрова, гл. ас. Д. Валентинова и гл. ас. Вл. Ангелов – членове на националната конференция с международно участие «Наследство за бъдещето»; гл. ас. П. Добев участва в организационния комитет на националната конференция «Крайовският договор - дипломатия вместо насилие. Преплетените истории на Балканите и Европа“; Проф. Д. Вачков беше председател, а доц. Р. Чукова, доц. Н. Филипова, доц. Вл. Златарски, доц. В. Стоянова, доц. И. Манасиева и гл. ас. В. Милачков бяха членове на националната конференция с международно участие „Другото лице на войната“; доц. Пл. Божинов беше председател, а доц. В. Стоянова, гл. ас. Б. Антонова-Голева и гл. ас. И. Найденов бяха членове на организационния комитет на „Littera scripta manet: Кръгла маса в памет на проф. Виржиния Паскалева (1923–2012); доц. А. Джонев и гл. ас. В. Милачков бяха членове на организационния комитет на научния форум „Западните български покрайнини – история и перспективи“; проф. Д. Вачков беше научен ръководител на Националната конференция „Плевенски исторически четения. Съединение и разединение“.

През 2025 г. двадесет и четири учени от Института участваха в редакционни колегии и съвети на 24 научни издания: Bulgarian Historical Review; Исторически преглед; Papers of BAS; Известия на института за исторически изследвания; Алманах за историята на Русе; Легенда; Дзяло; Македонски преглед; Cahiers Balkaniques; Publications of the Bulgarian-Hungarian History Commission; Исторически архив (Historical Archives);

Родознание/Genealogy; Эминак; Дриновски сборник; Europe in between. Histories, cultures and languages from Central Europe to the Eurasian Steppes; Историко-географический журнал /Historical Geography Journal; Национална сигурност; Bulgaria Mediaevalis; Krakowskie Pismo Kresowe; Славянский мир в третьем тысячелетии, Известия на Тракийския научен институт, Алманах за историята на Русе, Легенда, Наукові Праці Кам'янець-Подільського Національного Університету Імені Івана Огієнка: Історичні Науки. От тези издания 17 са международните. Двадесет и девет учени са изготвили 66 анонимни рецензии за студии и статии за реномирани научни издания, наред с 28 рецензии за издаване на книги. Изготвени са осем платени и двадесет и една неплатени експертизи в помощ на институции. Същевременно 18 учени са изготвили 36 рецензии и становища по процедури за заемане на научни степени и академични длъжности. По посочените показатели има нарастване спрямо 2024 г.

1.5.2. Проекти, свързани с общонационални и оперативни дейности, обслужващи държавата и обществото, финансирани от национални институции (без Фонд „Научни изследвания“), програми, националната индустрия и пр.

През 2025 г. в Института за исторически изследвания се разработваха следните проекти в това направление:

- **Националната научна програма „Развитие на научните изследвания и иновациите в системата на българското предучилищно и училищно образование“** по договор РС №СП -13/4.11.2025. Срок на изпълнение: 2025 – 2030 г.

Ръководител от звеното: проф. Д. Вачков; участници: доц. Н. Филипова, доц. И. Манасиева, доц. С. Самуилова, гл. ас. Д. Христов.

През годината се организира национална конференция с учители от училища в страната и от българските училища в чужбина. Изнесена беше и лекция за чуждестранния опит в обучението по история.

- **Национална научна програма „Развитие и утвърждаване на българистиката в чужбина“** по решение на Министерски съвет ДОО1-205/13.09.2022. Срок за изпълнение: 2022 – 2026 г.

Ръководител от звеното: проф. Д. Вачков; ръководители на работни пакети: проф. дин. П. Пейковска, проф. дин. Т. Готовска-Хенце, доц. Н. Филипова, доц. Г. Георгиев, доц. Е. Костова; участници: проф. дин. Ив. Билярски, проф. И. Марчева, доц. А. Стрезова, гл. ас. К. Голев, доц. С. Самуилова, гл. ас. И. Найденов, гл. ас. Ал. Златанов и д-р Н. Войнова.

През годината са извършени следните дейности: продължава публикуването в Портал „Българистика“ и на сайта на Института; изнесени са доклади на българистична тематика на чуждестранни научни форуми и са популяризирани целите и възможностите за специализация по програмата; изнесени са лекции в хибриден формат, които са достъпни в онлайн пространството; подготвен за издаване е сборник с материали от проведената през 2024 г. международна научна конференция с над тридесет участника на тема „Чуждестранната хуманитаристика за България и българите“/ «Foreign Humanities Studying Bulgaria and the Bulgarians»; подготвени са други публикации.

- Национална програма „**Млади учени и постдокторанти-2**“ по Решение на Министерския съвет на Република България № 206, 7 април 2022 година. Срок за изпълнение: 2022-2025 г.

Ръководители на бенефициенти по програмата през 2025 г.: проф. Илияна Марчева, доц. Надя Филипова, доц. Пламен Божинов.

- Национален проект „**Стопанство, политика, екология в историческата перспектива на XX-XXI век**“, финансиран от Регионален исторически музей – Габрово, и одобрен от Научния съвет на Института за исторически изследвания с Протокол №3 от 24 септември 2024 г. Срок: 13 месеца (от 12 февруари 2024 до 31 март 2025 г.).

Научен ръководител: Илияна Марчева; Участници от звеното: проф. Илияна Марчева, доц. Надя Филипова, гл. ас. Ирина Григорова, гл. ас. Ирина Якимова.

През 2025 г. беше издаден сборник с материали от проведената

национална научна конференция в Габрово (17-18 октомври 2024 г.) при сътрудничество между ИИСТИ и РИМ – Габрово.

2. РЕЗУЛТАТИ ОТ НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКАТА ДЕЙНОСТ ПРЕЗ 2025 ГОДИНА

Основна форма за извършване на научноизследователска дейност в Института за исторически изследвания беше и през 2025 година проектната. Чрез нея най-успешно се извършват приносни научни изследвания и се популяризират проучванията на учените от звеното в България и в чужбина. През годината продължи изпълнението на проекти, както посочените в т. 1.5.2, така и по Фонд „Научни изследвания“, по двустранни спогодби на Българската академия на науките с чуждестранни научни организации, по външни за института проекти и по колективни и индивидуални проекти, одобрени от Научния съвет на Института.

През 2025 г. продължиха проучванията по проекти, финансирани от Фонд „Научни изследвания, по които ИИСТИ е водеща организация:

- Проект **„Другото лице на войната“**. Срок: 2021-2025 г. Ръководител: проф. Д. Вачков, участник: доц. Р. Чукова.
- По проект **„Богомилството в историята и в наши дни“** ИИСТИ е в консорциум със СУ «Св. Кл. Охридски». Срок: 2023-2026. Участници от института: проф. дин Ив. Билярски и гл. ас. д-р Джени Иванова.
- Проект **«Дипломация и разузнаване на Балканите, XVII - XIX век: Човешкият фактор и мрежите на влияние»**. Срок: 2024-2026 г. Ръководител: гл. ас. Анелия Стоянова.

Наред с посочените по-горе, се извършваха дейности по няколко проекти по двустранни договори на Българската академията на науките с чуждестранни научни институции. Тази активност на Института се представя в раздела за международното научно сътрудничество.

Традиционно учени от звеното участват във външни за Института проекти. През 2025 г. тези проекти бяха общо 12. С участието на гл. ас. Ив. Машева продължи изпълнението на проекта **„ZARAH: Women’s labour activism in Eastern Europe and transnationally, from the age of empires to the late 20th century“** – по рамковата програма на ЕС „Хоризонт 2020“. Гл. ас. д-р Ал. Златанов продължава участието си в проекта **„OPUS-20: Social Changes of the Muslim Communities in Bosnia-Herzegovina and Bulgaria in the Second Half of the 19th and at the Beginning of the 20th Century: Comparative Studies“**, по който водеща организация е Narodowe Centrum Nauki, Полша. С участието на гл. ас. Ал. Златанова започна изпълнението на международен проект **„The Geopolitical Rise of the Balkans: The Russo-British Rivalry, 1856-1878“**, финансиран от Research Council of Lithuania. Приключи изпълнението на проект, финансиран по програма ПРИЗМА на Научния фонд на Сърбия на тема **«Лозарството и винарството в Централните Балкани (XV-XIX в.)»**, в който от звеното участва проф. Ст. Първева. Започна участието на гл. ас. Б. Антонова-Голева като постдокторант по проект ERC Advanced Grant **«Transnational histories of ‘corruption’ in Central-South-East Europe (1750-1850)»**, финансиран по рамкова програма на ЕС "Хоризонт Европа". Ал. Середа е член на финансиран от МВР на Украйна проект на тема **«Резиденцията на Орлик. Откриване на Украйна в архивите на света»**.

Проф. Ст. Първева, гл. ас. К. Йорданов, гл. ас. Ст. Димитров и гл. ас. П. Андонова участват в проект по ФНИ **„Към корените на Българското възраждане в Тракия (XV-XVIII в.)“**, по който водеща организация е СУ „Св. Кл. Охридски“. Доц. Деница Петрова участва в проект по ФНИ на Института за литература на БАН на тема **«Четивото за миряни в южнославянската традиция: социокултурна динамика на репертоара XIV - XVIII в.»**. Доц. Ал. Гребенаров участва в проект по ФНИ на тема **„Българите на Балканите отвъд граница след 1878 г. Кодът за оцеляването“**, по който водеща организация е УниБит. Доц. И. Манасиева участва във финансиран от Фонда проект на ИЕФЕМ – БАН на тема **«Диаспората в движение: културни, социално-икономически и реемиграционни взаимодействия и нагласи у българите в Бесарабия с България в периода на XIX – началото на XXI век»**. Доц. Ж. Лефтеров участва в два външни за института проекта по ФНИ: **„Пространствена археология и стратегии – граници и военни линии»** и **„Народният съд в България 1944 – 1945: социално-исторически и биографични измерения.“** Започна изпълнението на проект по ФНИ, по който Институтът не е водеща

организация и в който участва гл. ас. Л. Вълчева-Нъндлол. Проектът е на тема **«Места на стъклопроизводство в България: Между индустриална история, колективна памет и културно наследство»**.

През 2025 г. се изпълняваха няколко колективни проекти, одобрени от Научния съвет на Института: **„Селища, население и ежедневие в българското пространство (XV-XIX в.)»**, **„За професионализма в историческата наука. Проект в чест на проф. д.и.н. Тамара Стоилова»**, **«„Общество, култура и власт XIII – XX век. Сборник с изследвания в памет на проф. д-р Олга Тодорова“**, **„Войната и нейното ехо в живота на османската провинция XV-XVIII в.“** и **«Малцинства и малцинствени групи - предизвикателства и адаптация в рамките на международната система (XX-XXI в.)»**, **«По следите на отминалото време: институции, събития, личности»**.

През 2025 г. активна дейност по индивидуални проекти в рамките на Националната програма „Млади учени и постдокторанти-2“ развиха общо четирима души. По модул постдокторанти работиха д-р Габриела Бонева и д-р Денис Иванов. По модул „Млади учени“ работи гл. ас. Ал. Златанов и магистър С. Евстатиева.

Най-важни резултати от научноизследователската дейност на учените в Института е публикуването на монографии и на студии и статии в научни списания, поредици и рецензирани тематични и документални сборници. През 2025 г. бяха публикувани общо 175 изследвания. От тях монографиите са 15. Публикациите в издания, които се индексират от WoS и Scopus са 29. През 2025 г. нарасна броят на цитиранията. Те са 466 в сравнение с 386 през 2023 г. и 424 през 2024 г. Броят на цитиранията в издания, които са индексирани в WoS и Scopus е 75, като има занижение спрямо 2024 г. – 102.

Монографии:

Андонова, Паулина, Стефан Димитров, Кръстьо Йорданов и др. Стопанска история на българите в Османската империя, XV – началото на XX в. Т. I. Периодизация. Икономическа мисъл. Монетна циркулация. Българите в стопанския живот на Османската империя през XV-XVIII. Под редакцията на Ив. Русев. I, Национално издателство за образование и наука „Аз-буки“, 604 с., 2025, ISBN 978-619-7667-80-6.

Вачков, Даниел, Александър Гребенаров. Никола Стоянов - живот в служба на България. София: Институт за исторически изследвания при Българската академия на науките, Македонски научен институт, 2025, 264 с. ISBN 978-619-7377-41-5.

Книгата представя живота, научната и обществената дейност на забележителната фигура на българина от Дойран Никола Стоянов. Изложението е обособено в две дяла. Първият, с автор Даниел Вачков, има за основен акцент научната и експертна дейност на Стоянов. Обстойно е представено професионалното му развитие, следването му в различни университети в България, Франция и Германия, педагогическата и научно-изследователската му работа. Отделено е място на модернизаторската му работа в банковия сектор – в Българска народна банка и Българската централна кооперативна банка. Анализирана е цялостно неговата дейност като Директор на държавните и гарантираните от държавата дългове в продължение на две десетилетия и приносите му за облекчаване на финансовото положение на държавата.

Вторият раздел, с автор Александър Гребенаров, разглежда работата на Никола Стоянов като един от най-изявените дейци на легалното македонско движение, създател и ръководител на Дойранското братство, на Македонската кооперативна банка, член основател на Македонския научен институт, негов трети по ред председател. Откроени са приносите му за строежа и откриването на Македонския културен дом в София. Основно внимание е отделено и на дейността на Никола Стоянов за извеждане на Македонския въпрос на дневен ред през 1940 г., както и на активната му работа за културното издигане на Македония след пролетта на 1941 г.

Многобройните илюстрации – портретни и колективни фотографии и факсимилета представят визуално живота и дейността на Никола Стоянов.

Книгата има приносно значение, не само като една подробна, аналитична биография на Никола Стоянов, но и по отношение на финансовата история на страната между двете световни войни и на дейността на Македонския научен институт от края на 30-те години до неговото ликвидиране след държавно-политическите промени в България от есента на 1944 г.

Добрев, Петър, Ивайло Найденов и др. Стопанска история на българите в Османската империя, XV – началото на XX в. Т. II. Българите в стопанския живот на Османската империя през XIX и началото на XX век. Под редакцията на Иван Русев. II, Национално издателство за образование и наука "Аз-буки", 2025, 527, ISBN 978-619-7667-81-3, 527.

Ждребев, Атанас. Популистките стратегии като двигател на вътрешнополитическите кризи (2021-2023). София: Институт за исторически изследвания – Българска академия на науките, 2025, 410 с. ISBN 978-954-2903-83-3.

Монографията се опитва да представи един възможен отговор на въпроса как популистките стратегии на партийните лидери (Бойко Борисов, Слави Трифонов, Кирил Петков и Костадин Костадинов) задълбочават политическата криза в България. Хронологическият ѝ обхват е ограничен до двете кризи, развили се съответно в периода от 16 април до 13 декември 2021 г. и от 8 юни 2022 г. до 6 юни 2023 г. Като начална дата на всяка криза е фиксиран етапът на настъпване на институционална дисфункция, а като крайна дата – изборът на редовно правителство.

Използван е модерният методологически подход, разглеждащ популизма като стратегия за политическа мобилизация. Възприета е концепцията на онази част от представителите на школата, които са повлияни от идеите на дискурсивния подход. На базата на теоретичната синергия между двете парадигми е осъществено широкообхватно емпирично изследване на съвкупността от популистки дискурсивни и мобилизационни техники, чрез които се изостря междупартийната конфронтация и поляризацията. Приведени са редица аргументи в подкрепа на тезата, че комбинираната употреба на тези техники оказва цялостен деструктивен ефект върху функционирането на политическата система, води до negliжиране на нормативно утвърдените институционални правила и възпрепятства опциите за формиране на стабилно управление.

Милков, Христо. Българското разузнаване във Франция (1944-1974). София: Изток – Запад, 2025, 316 с. ISBN 978-619-01-1356-0.

Монографията обхваща тридесетгодишен период – от времето от Деветосептемврийския преврат и първите стъпки на българското разузнаване до завръщането на генерал Дьо Гол на Елисейския престол. Разгледани са ключови моменти във френската история, взаимодействието между българското разузнаване и дипломация във Франция през управлението на Генерала и Държавна сигурност при Помпиду. Монографията е фокусирана върху работата на българското външно разузнаване, дипломацията и агентурата, изградените структури и връзки на Държавна сигурност (ДС) във Франция.

Книгата предлага задълбочен поглед върху шпионската дейност и дипломатическите отношения между България и Франция през Студената война.

Палангурски, Милко, Петър Стоянович, Веселин Янчев. Три погледа към Съединението от 1885 г. София: Книгомания, 2025, 312 с. ISBN 9786191954216.

Трима от най-утвърдените изследователи на историята на третата българска държава – професорите М. Палангурски, П. Стоянович и В. Янчев, обединяват творческите си търсения и предлагат оригинален подход в интерпретацията на едно от най-значимите събития в новата ни история – Съединението от 1885 г. „Трите погледа“ към събитието са резултат не само на самостоятелно извървян от всеки от авторите път към описаната славна епоха и нейните протагонисти, но и на максимата, която споделят, че в свободните общества "всяка гледна точка не е последната, а поредната...". Само седем години след разпокъсването в Берлин българският народ намира сили да отхвърли половината от несправедливите клаузи на договора и да обедини двете автономии. България излиза от кризата с почти удвоена територия и население. Страната е с нараснало самочувствие, а това ѝ позволява да се заеме със следващите национални задачи. Проблемите около Съединението откриват пътя, или по-точно прерастват в следващата европейска криза, носеща дори името „българска“. Държавата остава без владетел, но основите на постигнатото не са засегнати и оцеляват в бурното време до следващата успешна стъпка за постигане на пълния национален суверенитет – Независимостта от 1908 г. Книгата предлага три погледа към случилото се след 1879 до 1886 г., с различни централни акценти. Целта е да се покаже цялата сложност

на случилото се, да се видят различните политически, дипломатически и военнострагически комбинации, рисковете, както и персоналната отговорност на главните герои.

В първата част озаглавена „Съзидание, съединение и независимост в сянката на общонародния въпрос (1878 - 1886)“, проф. М. Палангурски разглежда цялостния исторически контекст и неговите дълбоко осъзнати и формулирани от националните лидери общонародни задачи. Вторият „поглед“, предложен от проф. Веселин Янчев в частта под надслов „За стремежа към самостоятелност - Българо-руските военнополитически отношения, княз Александър I и Съединението“, показва усложнените българо-руски отношения по пътя на осъществяване на самостоятелността на младото българско княжество. В третата част „Политическо и лично - двустранната безизходица на княз Александър I“ проф. Стоянович анализира ролята на един от главните герои на Съединението княз Александър I Български, чиято позиция в подкрепа на акта на Съединението се оказва губеща от политическо и персонално естество за младия български княз.

Достойнство на книгата е живият и богат език, на който е написана.

Пейковска, Пенка. Австро-унгарски влияния в българското образование: Случаят на учителя Калман Кирил Ронже. София: ИИстИ–БАН, 2025, 150 с., ISBN 978-954-2903-79-6, [Series Publications of the Bulgarian-Hungarian History Commission, Vol. 14, ISSN 2535-0757].

Изследването е посветено на биографията и педагогическата дейност на учителя Калман Кирил Ронже, като си поставя за цел да реконструира неговия жизнен и професионален път и да определи мястото му в българското просветно дело. Акцентът е върху разбирането му за образователния процес, иновативните му възгледи, идеи и практики, както и върху конкретните концепции и методи, които прилага в обучението. Проучването се основава на микроанализ, биографичен подход и извороведски анализ и използва богат документален корпус. Особено значение има документалното му наследство, съхранявано в Българския исторически архив, което авторката открива случайно и въвежда за първи път в научно обращение. Наред с него са използвани архивни материали от български и унгарски архиви, периодичен печат, ръкописи и неизползвани досега спомени.

В по-широк контекст трудът разглежда влиянието на централноевропейската образователна среда върху формирането на просветни дейци през XIX в. и проследява начина, по който Ронже се вписва в българското общество. Анализът разкрива ролята на личността в процесите на културна и образователна модернизация и механизмите на възприемане на новите педагогически идеи в България.

Петрова, Деница. Сведения за българската средновековна история в Руския хронограф. София: Българска академия на науките, Институт за исторически изследвания, 2025, 328 с., ISBN 978-954-2903-81-9.

Руският хронограф е обширен летописен свод, в който за първи път историята на славяните е представена като част от световната. Създаден е като компилация от оригинални славянски съчинения и славянски преводи на византийски творби. Целта му е не само да създаде една историческа енциклопедия, но и да се намери историческа обосновка на идеята за Москва като Трети Рим.

В него българската история е представена сравнително изчерпателно, като обхваща периода от заселването на българите на Балканите до падането на страната под османска власт. Известията за миналото на българите могат да бъдат разделени на няколко периода: езически, при който се акцентира върху българо-византийските отношения; Покръстването и създаването на славянската азбука, които са ключови за цялата Византийска общност; трети период, при който се набляга върху царската титла на цар Симеон и брака на цар Петър с византийска принцеса, описани са всички етапи от падането на България под византийска власт; управлението на династията на Асеневци, при което ключовото събитие е издигането на Българската църква в ранг на патриаршия; българската история при цар Михаил III Шишман; последните години от съществуването на Българската държава.

Русия наследява Византия, която по Божията воля пада под властта на друговерци. Значимото място на България в Руския хронограф се определя от това, че именно тя първа преминава през стъпките, които трябва да извърви Русия по пътя към Византийското наследство. Българският превод на Манасиевата хроника ясно очертава политическата програма за Търново като „Нов Цариград“; тя е столица на държава, която се управлява от

цар, има автокефална църква и е защитник на Православието. Същите мотиви са в основата и на концепцията за Москва като „Трети Рим“.

Самуилова, Симона. Американската публична дипломация в България през първото десетилетие след края на Студената война. Издателство на БАН "Проф. Марин Дринов", 2025, 286 с., ISBN 978-619-245-518-7.

Монографията представлява първото комплексно изследване в българската историография, посветено на формирането и реализацията на американската публична дипломация (като структура, механизми на действие и тенденции на развитие) в държавите от бившия Източен блок по примера на България. Тя предлага нови перспективи по темата за ролята на публичната дипломация като външнополитически инструмент за оказване на влияние, които спомагат за по-пълното изясняване на процеса на превръщането на българската държава от „най-верния съветски сателит“ през Студената война в съюзник и стратегически партньор на Съединените щати в началото на XXI век. Книгата е приносна не само за изясняване на политиката и методите на Вашингтон за „спечелване на сърцата и умовете“ на хората от доскорошната сфера на съветско влияние, но и за историята на прехода на България към демокрация и пазарна икономика, или с други думи, към либерална демокрация. На основата на документи от архива на Министерството на външните работи, част от които се въвеждат за първи път в научно обращение, се изсветляват нови факти и събития от историята на българо-американските отношения в периода 1989-2001 г., изясняват се проблемите и перспективите пред развитието на двустранното културно и научно сътрудничество, както и отражението им върху българската научна политика.

Стоянов, Александър. Българите между две катастрофи 1396-1944 г. София: Сиела, 2025, 380 с., ISBN 9789542851950.

Монографията „Българите между две катастрофи (1396–1944 г.)“ на Александър Стоянов предлага систематизиран исторически обзор на съдбата на българския народ от падането под османска власт до края на Втората световна война. Трудът синтезира 550 години история, като проследява еволюцията на османската административна система,

социалния статут на българите и последвалото национално Възраждане. Авторът анализира ключовите процеси на просветно дело, църковни борби и революционни движения, поставяйки българския национален въпрос в контекста на европейската дипломация и Източния въпрос.

Втората част на изложението се фокусира върху изграждането на Третата българска държава, политическите трансформации след Освобождението и борбите за национално обединение. През призмата на военната и политическата история са разгледани Балканските и двете световни войни, като се обръща внимание на вътрешните кризи и важни събития като спасяването на българските евреи. Книгата е достъпен научно-популярен пътеводител, който обяснява формирането на модерния български менталитет и държавност чрез обективен прочит на утвърдените исторически факти.

Стоянович, Петър, И. Шалафов. Царска България (1879-1946). Българският владетелски двор (личности, длъжности, биографии). София: Книгомания, 2025, 688 с. ISBN 9786191954070.

Книгата е първата и единствената за последните 145 години, посветена на историята, структурата и биографиите на българския владетелски двор. Българското княжество, новосъздадено с Търновската конституция, е наследствена и конституционна монархия, начело с държавен глава – князът на България, а след 1908 г. – царят на българите. Въпреки че до 1908 г. статутът на българския царски двор е подчинен на формалните ограничения на османското васалство, вътрешно дворът функционира пълноценно, носейки белезите, макар и в съвсем различен мащаб, на всеки европейски монархически двор, със своята строга йерархия, служби и офиси. Изследването проследява развитието на дворцовия апарат при четиримата български владетели, всеки от които има свои специфични характеристики, мащаб и структура. Скромен и ограничен при княз Александър I, развит и обогатен с церемониалност и дворцов разкош при княз/цар Фердинанд I, практичен и съобразен с реалностите на времето при цар Борис III и белязан от превратностите на драматичните събития при цар Симеон II. През разглеждания 67-годишен период на Българското княжество/царство, царският двор постепенно придобива окончателния си вид, характерен за други монархии, с разликата, че в техния случай той е изграждан и усъвършенстван в

продължение на векове. Българският двор е имал собствена гражданска и военна свита, свой придворен маршал, който е стоял начело на цялата дворцова йерархия, собствена Канцелария на ордени, свои камерхери, адютанти, тайни съветници, секретари, камердинери, лични лекари, интенданти на държавната служба, придворни доставчици, научни и музейни институции със специален статут. Най-съществената разлика между европейската практика и българската реалност е била, че докато в Европа придворните са принадлежали към висшата аристокрация, в България придворните длъжности са се заемали предимно от членове на офицерския корпус. Тъй като владетелите в „Царска България“ управляват общество без аристокрация, а егалитаризмът е национална философия в страната, може без колебание да се каже, че царският дом е бил своеобразен работодател, предлагащ възможности за сериозно кариерно и социално издигане на всички социални слоеве.

Книгата предлага не само уникално съдържание, но и много богат, оригинален илюстративен материал.

Стоянович, Петър. Един от строя, един като никой друг. Полковник Сава П. Стоянович 1875-1954. В.Търново: Фабер, 2025, 968 с. ISBN 9786190019541.

В документално-биографичната книга се разкриват нови щрихи към българската следосвобожденска и военна история чрез разказа за знаковия офицер полк. Сава П. Стоянович (1875-1954). Един от хилядите наши офицери, минали през войните за национално обединение (1912-1913; 1915-1918) и отдадени на дълга си. Отличен на командното си място и обичан от войниците, ценен, макар и трудно търпян от командването. Обикновен герой. Наредиш ли го в дългата колона, поела към следващия фронт, може и да не го забележиш с калните ботуши. Но прати го на позиция – да не си срещу него. Затова и Сава Стоянович ще остане като един от строя, но и един като никой друг. Освен научната биография на полк. Сава Стоянович, чийто автор е проф. Петър Стоянович, книгата съдържа и спомените на военния деец под наслов „Спомени от освободителните войни на българския народ през 1912 - 13 и 1915 - 18 години“.

Стрезова, Алека. Съединението. Дипломатическата битка за България. София: Българска история, 2025, 176 с. ISBN 978-619-7688-58-0.

Книгата разказва за първите дипломати на модерна България и тяхната роля в отстояването и признаването на Съединението на Княжество България и Източна Румелия. Изложението проследява първите национални мисии в защита на българската кауза още в навечерието на Освобождението, разглежда съединистките инициативи до 1885 г., както и активните преговори в месеците след самото Съединение, в които постепенно се утвърждават личностите, ангажирани в българския дипломатически процес. Именно тяхната дейна позиция по националния въпрос и тяхната ангажираност със съединистката кауза определя и трайното им присъствие в дипломатическия корпус.

Христов, Димитър. Митрополит Симеон Варненско-Преславски и Българското възраждане. София: Институт за исторически изследвания при Българската академия на науките, 2025, 416 с. ISBN 978-954-290-378-9.

Монографията представлява биографичен очерк за митрополит Симеон Варненско-Преславски (1840-1937) като деец на Българското възраждане, като свидетел на тази епоха и пазител на нейната памет. Книгата съдържа: увод с обстоен преглед на изворите и изследванията по темата, осем глави (плюс един екс-курс), заключение, подробно резюме на английски език, четири приложения с документи, обширна библиографска част и показалци (географски и именен). Първите седем глави представят хронологично пътя и делото на изследваната личност от нейните родови корени до момента на Освобождението на България (1878). Последната, осма глава, проследява отношението на митрополит Симеон към епохата на Възраждането след нейното приключване. Изследването е базирано върху автентичен изворов материал от публикувани и архивни източници, част от които влизат в научно обращение за първи път. Текстът е богат на цитати, извлечени от писменото наследство на митрополит Симеон, които представят неговия поглед към Възраждането. Илюстрациите са подбрани от архивни фондове, част от тях са цветни за пресъздаване на действителния колорит на времето. В библиографията присъства списък със заглавия, сигурно или потенциално принадлежащи на митрополит Симеон. В приложенията са публикувани документи, особено важни за изследваната тема. Един от тях е превод от османо-турски език, дело на Стефан Андреев, с коментари от преводача и автора на

изследването. В хода на изложението са третирани множество разнообразни исторически въпроси, с които книгата придобива стойност отвъд конкретната тема на изследването. Стилът е ориентиран към научната аудитория и едновременно с това достъпен за широк кръг читатели.

Masheva, Ivelina, Çağatay, Selin, Erdélyi, Mátyás, Ghiț, Alexandra, Gnydiuk, Olga, Helfert, Veronika, Masheva, Ivelina, Popova, Zhanna, Tešija, Jelena, Varsa, Eszter, Zimmermann, Susan. Women's Labour Activism in Eastern Europe and Beyond: A New Transnational History. London: UCL Press. 2025, 714 p. ISBN 978-1-80008-928-0 (Hbk.) ISBN: 978-1-80008-929-7 (Pbk.) ISBN: 978-1-80008-930-3 (PDF) ISBN 978-1-80008-932-7 (epub) DOI: <https://doi.org/10.14324/111.9781800089303> (Други автори: Çağatay, S., Erdélyi, M., Ghiț, A., Gnydiuk, O., Helfert, V., Popova, Z., Tešija, J., Varsa, E., Zimmermann, S.).

Книгата „Women's Labour Activism in Eastern Europe and Beyond: A New Transnational History“ представлява задълбочено колективно изследване на участието на жените в борбите за трудови, социални и икономически права в Източна Европа през XIX и XX век. Авторите са десет (Selin Çağatay, Mátyás Erdélyi, Alexandra Ghiț, Olga Gnydiuk, Veronika Helfert, Ivelina Masheva, Zhanna Popova, Jelena Tešija, Eszter Varsa, Susan Zimmermann) и са подбрани с оглед на взаимно допълващи се области на научна компетенция и езикова подготовка. Целта е да се изследват процесите в широк географски ареал, покриващ европейските територии на Османската и Хабсбургската империя и националните държави, които се появяват след тяхното разпадане. Книгата разглежда женския активизъм в дълъг времеви хоризонт и в контекста на различни политически системи – от замяната на многонационалните империи с национални държави в края на XIX и началото на XX век, през междувоенния период и социалистическите режими, до прехода към либерална демокрация в края на XX век. Особен фокус е поставен върху начина, по който жените и особено жените от долните социални слоеве, които често се оказват в периферията на обществото, намират иновативни и разнообразни пътища за колективно действие. Изследването показва, че усилията за социална промяна не се проявяват само чрез участие в държавни институции, политически партии, социални движения и обществени организации, макар че те също са разгледани подробно. В допълнение към тях жените изграждат свои собствени, по-незабележими, но

устойчиви форми на колективно действие – чрез самоорганизация, неформални мрежи за взаимопомощ в условия на социална и икономическа несигурност, както и чрез ежедневните си усилия да осигурят по-добри условия на живот за себе си, семейството си и общността си. Тези форми на женски активизъм се разгръщат както в големите индустриални центрове, така и в селските райони, където жените често съчетават труда с домакинската работа и грижата за семейството. Книгата „Women’s Labour Activism in Eastern Europe and Beyond“ предлага транснационален и многоизмерен поглед, който разглежда явленията на местно, национално и международно ниво и проследява обмена на опит, идеи и стратегии между различни страни и региони.

Трудът съдържа десет глави, организирани в три тематични кръга. Част първа е посветена на женския активизъм в левите и работнически движения и съдържа четири глави разглеждащи женското участие в кооперативното движение, в профсъюзите, в радикалните движения (анархизъм, комунизъм и „новото ляво“) и в социалдемократическите партии. Втората част на книгата е посветена на специфично женски форми на борба за трудови права. Тя включва четири глави посветени на ролята, която образованието, миграцията и етно-религиозните разделения играят в борбата на жените за трудови, икономически и социални права, както и на усилията им за социална промяна, свързана с ежедневните нужди на тях и семействата им като достъп до храна, жилище, чист въздух. Третата част на книгата е посветена връзките, контактите и сътрудничеството между жени с различна социална и политическа принадлежност. Частта се състои от две глави, посветени съответно на сътрудничеството между организациите на жени от заможната и средна класа, насочени към работещите и бедните жени и на въпросът за правата на работещите майки в контекста идеологическите разделения на Студената война.

През годината учени от Института участваха в съставянето и редактирането на следните *сборници*:

В дълбините на историята. Тематичен сборник статии. (Съставител Хр. Милков).
София: Изток – Запад, 2025, 406 с., ISBN 978-619-01-1587-8.

Димитър Мирчев. Спомени и публицистика. София: Македонски научен институт, 2025 (Съставител, редактор и автор на предговора Сл. Славов), ISBN 978-619-7377-36-1.

Сборникът съдържа спомените на родения в гр. Прилеп Димитър Мирчев – български просветен деец, учител, филолог, революционер, ръководен деец на македоно-одринското освободително движение, член на ЦК на ВМОРО в периода 1901–1904 г. Благодарение на това, че бяха предоставени от наследници в България, спомените се публикуват за пръв път на оригиналния език, на който са написани – книжовния български език. То този момент те бяха известни единствено по изданието от Скопие, което представлява адаптиран вариант според официалната езикова норма на страната. Освен спомените, в сборника са поместени и редица студии и статии (ръкопис или машинопис), повечето от които също се публикуват за пръв път; 2. Българският Илинден 1903. Сборник доклади от научните конференции, проведени във Варна на 22 април и 18 ноември 2023 г. Варна, 2025 (съставител, редактор и автор на предговора).

Западните български покрайнини – История и перспективи. Т. 1. Сборник с доклади от научна конференция. София, 8 ноември 2024 г. София: Институт за исторически изследвания – Българска академия на науките, Научен институт „Западни покрайнини”. 1, 2025, ISBN:978-954-2903-84-0, 978-619-93671-0-0, 199-210.

За професионализма в историческата наука. Юбилеен сборник в чест на проф. д.и.н. Тамара Стоилова. – Известия на Института за исторически изследвания, т. 39, София: Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, 2025, ISSN 23675187.

Предложеният за научно-приложно постижение сборник е юбилейно научно издание, посветено на проф. дин Тамара Стоилова, което обединява усилията на 22 автори от България и чужбина в знак на уважение към нейната личност, професионализъм и значими научни приноси в областта на световната история и международните отношения. Томът представя широк тематичен и хронологичен обхват, като основните научни направления в публикациите включват изследвания върху всекидневието и социалните практики в предмодерни и модерни общества, историята и политиката на империите (с

особен акцент върху Руската империя и съветския период), международните отношения и външната политика, образите и представите за държави и народи през XIX и XX век, както и културни, интелектуални и образователни процеси в Европа и на Балканите. Сборникът отразява както ключови теми от научното творчество на юбиларката, така и разнообразните изследователски интереси на нейните колеги, подредени на хронологичен принцип. Изданието е прецизно структурирано, започва с аналитичен предговор и библиография на проф. Стоилова, отличава се с високо научно и редакторско равнище, отговаря на високите критерии за научни изследвания, зададени от Българската академия на науките и от Института за исторически изследвания и представлява не само израз на колегиално признание, но и стойностен принос към историческата наука, което обосновава препоръката му за научно-приложно постижение.

Наука просвета, държавност и модернизация в България през XIX и началото на XIX век. Сборник с материали от национална научна конференция, посветена на 185 години от рождението на проф. Марин Дринов – гр. Панагюрище, 19–20 октомври 2023 г. Съставители: А. Шопов, П. Божинов. Ред. колегия: П. Божинов (гл. редактор), А. Шопов, Д. Христов. София: Фабер, 2025, 186 с., ISBN 978-619-00-2003-5.

Сборникът включва 14 материали, които са разделени в два дяла. Те отговарят на темата на научния форум, като концентрират вниманието на авторите както върху личността и завещаното ни от Марин Дринов, така и в контекста на по-общите теми за науката, просветата, държавността и модернизацията на България на границата на два века. Изданието буди интерес със своята разнородност. То няма претенцията да разрешава фундаментални исторически въпроси, но е резултат от усилията на изследователи от различни поколения, с разнолик подход, всички те обединени от желанието да направят конкретен принос по избраната от тях тематика. Текстовете на отделните студии и статии дават своя конкретен принос за задълбочаването на познанията не само върху делото на Марин Дринов, но и за една възлова историческа епоха, характерна с динамични политически, обществени и културни промени, на интензивна модернизация във всички сфери на живота.

85 години Крайовски договор. Добруджа – историческа памет и съвремие. Нови проучвания (XIX – XXI в.). Сборник с изследвания, Състав. В. Милачков, Тутракан, 2025, 431 с.

Политиците на модерна България. Теодор Теодоров (1859-1924). Сборник с доклади от национална научна конференция. Състав.: Р. Стоянова, Елена: 2-3 октомври 2024 г., В. Търново: Фабер, 2025, с. 11-54, ISBN- 2978-619-00-1883-4.

По следите на отминалото време: институции, събития, личности. Сборник в чест на проф. д-р Йорданка Гешева. – Известия на Института за исторически изследвания. Т. XLI. Редакционна колегия: Р. Стоянова (отг. редактор), П. Пейковска, Р. Лельова, А. Стрезова, Д. Гоцева. София: Институт за исторически изследвания – Българска академия на науките, 2025, ISSN 2367 – 5187 (print), ISSN 2815 – 2913 (online).

Сборникът включва 31 текста на 33 автори от различни български академични институции и чужбина. Статиите са разделени в шест тематични области, следвайки доколкото е възможно изследователските интереси на проф. Гешева, на чийто юбилей е посветено изданието. Представените в първата тематична област („Конституция, институции, партии“) текстове са посветени на конституционни въпроси, дейността и отношенията между основни български държавни институции, както и на тяхната позиция по ключови за националните интереси теми. Вторият раздел „Събития, личности, съдби“ включва изследвания, разкриващи както жизнения път и обществена дейност на отделни личности, така и такива, представящи миграционни движения, изселвания, пренос на практики и информация, влиянието на войни и обществени катаклизми върху съдбите на хората. В третата част - „Граждански организации“, са включени статии, представящи различни и слабо познати аспекти от българския обществен живот, олицетворени в дейността на поборническо-опълченските дружества, благотворителните организации и природозащитното движение. Разделът „Извори, изворознание, родови проучвания“ обединява текстове от асирийската древност до модерните дигитални технологии и

представя изследвания, базирани на определен тип извори – завещания, родови истории, реформени актове, спомени, периодичен печат. Публикувани са няколко статии с дискуссионен характер, както и подбрана библиография на юбилярката.

Стопанство, политика, екология в историческата перспектива на XX–XXI век.

– Известия на Регионален музей – Габрово, том X, Фабер, 2025, 316 с., ISSN 2367-783X

Сборникът представя докладите от националната научна конференция „**Стопанство, политика, екология в историческата перспектива на XX–XXI век**“, която се проведе на 17-18 октомври 2024 г. в Регионален исторически музей – Габрово. Сборникът и конференцията са изпълнени от Регионален исторически музей – Габрово и Института за исторически изследвания – Българска академия на науките по национален проект „Стопанство, политика, екология в историческата перспектива на XX–XXI век“, одобрен от Научния съвет на Института за исторически изследвания (Протокол №3/24.09.2024).

Сборникът отразява интердисциплинарния характер на проекта, защото в него участват 20 изследователи - историци, икономисти, антрополози, еколози, етнологични от ИИИИ - БАН, РИМ - Габрово, Софийския университет „Св. Климент Охридски“, ИЕФЕМ – БАН, Държавен архив – Шумен, Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, Дирекция „Национален парк “Централен Балкан“, Техническият университет - Габрово. Техните разработки са в няколко научни полета от областта на слабо проучваната в българската историография *environmental history*, направени на основата на български материали от втората половина на XX век до наши дни, а именно:

- Баланса между стопанската дейност на хората в условията на индустриалното общество и природата; природозащитни организации и личности със заслуги в опазването на околната среда;

- Промените в поведенческите и менталитетните нагласи на българите към грижите за природата и възпроизводството на природните ресурси в хода на индустриализацията на страната;

- История на създаването на народните паркове и защитени местности и тяхното вписване в съвременната екополитика на регионите;

- Връзката между борбата за чиста природа и политическия процес.

Във всеки текст са направени конкретни приноси в осмисляне на примери, анализи и факти за връзката между политика, икономика и екология през XX и началото на XXI век. Заедно с това сборникът изпълнява мисията на Института да подпомага регионалните институции в изучаване на регионалното развитие като проекция на националното.

Съединението 1885 г. и неговите личности. Сборник с доклади. Редакционна колегия: М. Палангурски, П. Стоянович, Вл. Златарски, А. Стрезова, В. Сукарев. Регионален исторически музей - Пловдив, Пловдив, 2025, ISBN 978-619-7091-34-2.

Традиции и модерност: българското общество през дългия XIX век. – Известия на Института за исторически изследвания. Т. XL. Редакционна колегия: П. Пейковска, Р. Стоянова, Пл. Божинов (отг. ред.), Р. Лельова, М. Левкова-Мучинова. София: Институт за исторически изследвания – Българска академия на науките, 2025. ISSN 2367 – 5187 (print), ISSN 2815 – 2913 (online).

През 2025 г. Институтът беше **организатор или съорганизатор на няколко международни и национални научни форуми:**

- Национална научна конференция **„Държавните глави на Третото българско царство“**, Българска академия на науките, 15 май 2025 г.
- Кръгла маса **„Contact and Exchange in Central and Southeast-European History, 19th–21st Centuries“**, София, 20 май 2025 г.
- Кръгла маса с международно участие **„Наследството на Древния Рим в историята и правото“**, София, 12-13 юни 2025 г.
- Национална научна конференция **„Съединението 1885 г. и неговите личности“**, Регионален исторически музей – Пловдив, 5 – 7 юни 2025 г.
- Национална конференция с международно участие **„Малцинства и малцинствени групи. Предизвикателства и адаптация в рамките на международната система“**, София, Институт за исторически изследвания,

18-19 юни 2025 г.

- Националната конференция **„85 години Крайовски договор. Добруджа – историческа памет и съвремие. Нови проучвания (XIX – XXI в.)”**, Тутракан, 11 септември 2025 г.
- Научна конференция с международно участие **„Наследство за бъдещето“**, София, 18 – 19 септември 2025 г.
- Международна конференция **„Крайовският договор: дипломация вместо насилие. Преплетените истории на Балканите и Европа“**, София, 19 – 20 септември 2025 г.
- Националната конференция с международно участие **„Другото лице на войната“**, София, Българска академия на науките, 16 – 17 октомври 2025 г.
- Национална конференция **„Западните български покрайнини – история и перспективи”**, София, 6 ноември 2025 г.
- Национална научна конференция **„Плевенски исторически четения. Съединение и разединение“**, Плевен, 13 – 14 ноември 2025 г.
- Национална конференция, посветена на проблемите в преподаването по **„История и цивилизации“**, организирана по ННП **„Развитие на научните изследвания и иновациите в областта на българското предучилищно и училищно образование“**, София, Институт за исторически изследвания, 4 декември 2025 г.

Проучванията по проблемите на българската и световната история бяха популяризирани чрез научно-популярни статии и участия в телевизионни и радиопредавания.

2.1. Най-значимо научно постижение

От секциите постъпиха следните предложения:

Секция „Средновековна история“:

Петрова, Деница. Сведения за българската средновековна история в Руския хронограф. София: Българска академия на науките, Институт за исторически изследвания, 2025, 328 с., ISBN 978-954-2903-81-9.

Секция „Българите, Османската империя и Европа“:

Традиции и модерност: българското общество през „дългия XIX век“. – Известия на Института за исторически изследвания. Т. XL. Ред. колегия: П. Пейковска, Р. Стоянова, Пл. Божинов (отг. редактор), Р. Лельова, М. Левкова-Мучинова. София: Институт за исторически изследвания. Българска академия на науките, 2025, стр. 648. ISSN 2367-5187 (print); ISSN 2815-2913 (online).

Секция „Нова българска история“:

Стрезова, Алека. Съединението. Дипломатическата битка за България. София: Българска история, 2025, 176 с. ISBN 978-619-7688-58-0.

Секция „История на света и международните отношения в ново и най-ново време“:

Самуилова, Симона. Американската публична дипломация в България през първото десетилетие след края на Студената война. Издателство на БАН "Проф. Марин Дринов", 2025, ISBN 978-619-245-518-7, 286.

Секция «Помощни исторически науки и информатика»:

По следите на отминалото време: Институции, събития, личности. В чест на проф. Йорданка Гешева. Ред. кол. Р. Стоянова и др. (Известия на ИИстИ, XLI). София: ИИстИ–БАН, 2025, ISSN: 2367-5187, DOI:<https://doi.org/10.71069/III41.25.VN12>.

Пейковска, П. Австро-унгарски влияния в българското образование: Случаят на учителя Калман Кирил Ронже. София: ИИстИ–БАН, 2025, 150 с., ISBN 978-954-2903-79-6, [Series Publications of the Bulgarian-Hungarian History Commission, Vol. 14, ISSN 2535-0757].

Секция „Съвременна история и геополитика“:

Ждребев, Атанас. Популистките стратегии като двигател на вътрешнополитическите кризи (2021-2023). София: Институт за исторически изследвания – Българска академия на науките, 2025, ISBN 978-954-2903-83-3, 410.

За най-значимо научно постижение беше избрана монографията:

Самуилова, Симона. Американската публична дипломация в България през първото десетилетие след края на Студената война. Издателство на БАН "Проф. Марин Дринов", 2025, 286 с., ISBN 978-619-245-518-7.

2. 2. Най-значимо научно-приложно постижение

От секциите постъпиха следните предложения:

Секция „Нова българска история“:

Стоянович, Петър, И. Шалафов. Царска България (1879-1946). Българският владетелски двор (личности, длъжности, биографии). София: Книгомания, 2025, 688 с. ISBN 9786191954070.

Секция „История на България след Втората световна война“:

Стопанство, политика, екология в историческата перспектива на XX–XXI век. – Известия на Регионален музей – Габрово, том X, Фабер, 2025, 316 с., ISSN 2367-783X.

Секция „История на света и международните отношения в ново и най-ново време“:

За професионализма в историческата наука. Юбилеен сборник в чест на проф. д.и.н. Тамара Стоилова. – Известия на Института за исторически изследвания, т. 39, София: Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, 2025, ISSN 23675187.

За най-значимо научно приложно постижение беше избран сборникът:

За професионализма в историческата наука. Юбилеен сборник в чест на проф. д.и.н. Тамара Стоилова. – Известия на Института за исторически изследвания, т. 39, София: Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, 2025, ISSN 23675187.

2.3. Избор на монографии/тематични сборници с национално значение.

От секциите постъпиха следните предложения:

Секция „Българите, Османската империя и Европа“:

Христов, Димитър. Митрополит Симеон Варненско-Преславски и Българското възраждане. София: Институт за исторически изследвания при Българската академия на науките, 2025, 416 с. ISBN 978-954-290-378-9.

Секция „Нова българска история“:

Masheva, Ivelina. Women’s Labour Activism in Eastern Europe and Beyond: A New Transnational History. London: UCL Press. 2025, 714 p. ISBN: 978-1-80008-928-0 (Hbk.) ISBN: 978-1-80008-929-7 (Pbk.) ISBN: 978-1-80008-930-3 (PDF) ISBN: 978-1-80008-932-7 (epub) DOI: <https://doi.org/10.14324/111.9781800089303> (Др. автори: Çağatay, S., Erdélyi, M., Ghiț, A., Gnydiuk, O., Helfert, V., Popova, Z., Tešija, J., Varsa, E., Zimmermann, S.).

3. МЕЖДУНАРОДНО НАУЧНО СЪТРУДНИЧЕСТВО НА ЗВЕНОТО

През 2025 година международното научно сътрудничество на Института се развиваше под формата на разработване на колективни проекти с чуждестранни научни институции, индивидуални участия на учените от звеното във външни проекти, индивидуални проекти и участия в международни форуми. Важен принос за това сътрудничество беше и издаването от Института на две от най-престижните в България списания в областта на хуманитаристиката – *Bulgarian Historical Review* и *Исторически преглед*, както и високата цитируемост на публикуваните в тях студии и статии по данни на Web of Science и Scopus. Посочените форми допринасят за изпълнение на целите на

Стратегията за развитие на научните изследвания в България по отношение повишаването на разпознаваемостта на българската наука в международното научно пространство.

През годината се изпълняваха три проекта по Фонд „Научни изследвания“, които включват международно сътрудничество:

„*Богомилството в историята и в наши дни*“. Ръководител от звеното е проф. дин Ив. Билярски, а участник – гл. ас. д-р Джени Иванова.

«Дипломация и разузнаване на Балканите, XVII - XIX век: Човешкият фактор и мрежите на влияние». Ръководител: гл. ас. Анелия Стоянова и участник гл. ас. Ал. Златанов.

«Другото лице на войната». Ръководител проф. Д. Вачков и учестник доц. Р. Чукова.

Международното сътрудничество получи развитие и благодарение на участието на учени от звеното в изпълнението на Националната научна програма „*Развитие и утвърждаване на българистиката в чужбина*“. Продължи изнасянето на лекции в хибриден формат, участието в международни форуми и презентирането на самата програма.

През годината се изпълняваха няколко проекти в рамките на сключени споразумения за сътрудничество между Българската академия на науките и сродни научни институции в чужбина, които включват организиране на научни форуми и подготовка на публикации:

«*Институции и личности в международните отношения в Югоизточна Европа през XIX-XX век*». Срок: 2023-2025 г. Проектът се разработва съвместно с Румънската академия на науките. Ръководител от българска страна е доц. Вл. Златарски, а участници – доц. А. Стрезова и гл. ас. П. Добрев.

«*Да се погрижим за бъдещето им*». Семейството и наследяването на имота в Югоизточна Европа (XV-XIX век)». Срок: 2023-2025 г. Проектът се изпълнява с Румънската академия на науките, Институт по история. Ръководител на проекта от българска страна е проф. П. Данова, а участници – проф. Ст. Първева, доц. Е. Костова, гл. ас. Ив. Найденов и гл. ас. Вл. Ангелов.

«Формиране и трансформиране на историята в Централна и Югоизточна Европа, XVII–XXI век.» Срок: 2024-2025 година. Проектът се изпълнява съвместно с Унгарската академия на науките. От българска страна ръководител е проф. дин П. Пейковска. Участници: проф. дин Т. Готовска-Хенце, проф. Д. Вачков, проф. И. Марчева, проф. Ст. Първева, доц. В. Стоянова, доц. Вл. Златарски, доц. Ч. Ветов, доц. Ст. Стойчева.

„Религиозна реторика на властта във Византия и с поствизантийските Балкани“, разработван с Института за Югоизточна Европа при Румънската академия. Срок: 2023-2025 г. Ръководител от българска страна е проф. дин Ив. Билярски.

„Контакти и обмен в историята на Централна и Югоизточна Европа XIX-XXI в.“, разработван със Словашката Академия на науките. Срок: 2025 – 2026 г. Ръководител от българска страна е проф. дин П. Пейковска, а участници са проф. дин Т. Готовска-Хенце, гл. ас. И. Григорова, гл. ас. И. Якимова и д-р Вл. Рогозенски.

„Отвъд границите на времето и пространството: България и Египет в динамиката на трансформациите в Близкия изток (2025–2027)“. Проектът се разработва съвместно с Университета Даманхур, по спогодба на БАН с Египетската академия за научни изследвания и технологии и с участие на учен и студенти от СУ „Св. Кл. Охридски“. Срок: 2025 – 2027 г. Ръководител е доц. Н. Филипова и участници от института са доц. С. Самуилова и гл. ас. Кр. Йорданов.

И през 2025 г. учените от Института за исторически изследвания продължиха да участват във външни за звеното международни проекти. Международната разпознаваемост на Института чрез тази форма се поддържаше от проф. Ст. Първева, гл. ас. Ал. Златанов, гл. ас. Фр. Далальо, гл. ас. Ив. Машева, гл. ас. Б. Антонова–Голева, гл. ас. Л. Вълчева-Нъндлол, Ал. Серета и докторант Чая Колева.

4. УЧАСТИЕ НА ЗВЕНТО В ПОДГОТОВКАТА НА СПЕЦИАЛИСТИ

През годината приключи обучението на бенефициенти по Националната програма „Млади учени и постдокторанти-2“. По модул постдокторанти развиваха проекти д-р Габриела Бонева и д-р Денис Иванов, а по модул „Млади учени“ – гл. ас. Александър Златанов и магистър Симона Евстатиева. Информация за изпълнението се публикува редовно

на сайта на Института. Научни ръководители на бенефициентите са проф. Илияна Марчева, проф. дин Манчо Веков, доц. Пл. Божинов и доц. Надя Филипова.

Активно е участието на учени от звеното с предлагане на специализирани курсове към Центъра за обучение на Българската академия на науките. Такива курсове поддържат проф. дин. Т. Готовска-Хенце, проф. дин. П. Пейковска, проф. И. Марчева, доц. Сл. Славов и доц. Н. Филипова.

В Института се провежда обучение по четири докторски програми: „Средновековна обща история“, „История на България“, „Нова и най-нова обща история“ и „Документалистика, архивистика, палеография, включително историография и изворознание“.

Като изпълнение на препоръките на НАОА, секциите отчетоха следните дейности:

По докторска програма **„История на България“:**

Секция „Българите, Османската империя и Европа“:

- На осъществените публични лекции, университетски курсове, научни конференции и съвместна работа с музейните работници системно и последователно бяха популяризирани научните постижения на Института и добрите условия за работа по докторската програма;
- Успешно бе проведена защита от доц. А. Кирилова на дисертация за придобиване научна степен „доктор на науките“, 12 септември 2025 г., с което значително бе повишен научния капацитет на секцията.
- Успешно бе проведен конкурс за заемане на академичната длъжност „Главен асистент“, с което бе повишен изследователският капацитет на секцията;
- През годината бе подготвен и обявен конкурс за заемане на академична длъжност „Доцент“. Основната задача на конкурса е да се извърши постепенно подмладяване на хабилитирания състав на секцията.

Секция „История на България след Втората световна война“:

- Направи се анализ на причините за липсата на интерес към обучението в докторската програма „История на България“ в Института. Анализът показва, че интерес към

обучение в докторска програма „История на България“ има. В периода 2019 – 2025 г. кандидатите са били 9, като от тях 5 са успешно защитили, а останалите 4 са се отказали преди приемния изпит или след положителното му преминаване. Причините за последното са размерът на докторантската стипендия и ограничението за изпълнение на успореден труд на договор от не повече от 4 ч. В резултат на тези наблюдения се наложи практиката да се обявяват свободни места едновременно в редовна и в задочна форма на обучение.

В резултат от предприетите мерки през 2025 г. бяха приети за докторанти трима души по тази докторска програма.

- Подмладяването на хабилитирания състав в докторската програма протича последователно, макар да имаше значително забавяне в работния процес в продължение на 3 г. (2020 – 2022 г.) поради наложените противоепидемични мерки и ограниченията за ползване на ресурсни центрове (архиви и библиотеки). Като напредък в изпълнението на препоръката може да се отчете хабилитирането на 10 млади учени по обхвата на докторската програма в периода 2019 – 2025 г.

По докторска програма **„Нова и най-нова история“:**

Секция „История на света и международните отношения в ново и най-ново време“:

- Секцията се съобрази с препоръките и положи усилия за привличането на докторанти от висшите училища. Представители на секцията участваха активно в организацията и провеждането на две събития, чиято цел беше популяризирането на докторските програми на Института за исторически изследвания, а именно: Ден на отворените врати в сградата на ИИИИ (20 май 2025 г.), и представяне на докторските програми, което се проведе на 22 октомври 2025 г. в Централно управление на Българската академия на науките, като беше предоставена и възможност за онлайн участие.

Големият интерес към последната кандидат-докторантска кампания, в рамките на която за обявените докторантски позиции към секция „История на света и международните отношения в ново и най-ново време“ на конкурсен кандидат-докторантски изпит се явиха трима души, показва, че усилията и предприетите мерки

от страна на членовете на секцията и Института като цяло за популяризиране на докторските програми, дават своите резултати.

- Секцията предприе действия за активизиране на участието на докторантите в проектна дейност и мобилност. Редовен докторант към секцията Стефан Лельов беше информиран относно различни възможности за мобилност вкл. по програма Еразъм+, вследствие на което докторантът взе решение да кандидатства за краткосрочна визита в научна институция в Берлин с цел практика.

На 25 ноември в Големия салон на ИИСТИ–БАН беше проведена специалната информационна среща, посветена на научния обмен по програмата „Еразъм +“, която даде възможност да бъдат чути практически насоки и конкретни съвети за планирането и реализирането на една успешна докторантска мобилност. В помощ на докторантите от колеги от Института беше изготвено и Ръководство за участие на докторанти от Института за исторически изследвания при Българската академия на науките в мобилности по програма „Еразъм+“, прието с Решение на Научния съвет на Института за исторически изследвания, Протокол № 16 от 23.09.2025 г., т. 9 и е утвърдено със Заповед № 80/02.10.2025 г. на Директора на Института за исторически изследвания при Българската академия на науките.

Редовен докторант Стефан Лельов работи по съвместен проект на Института за исторически изследвания – БАН и Научен архив – БАН на тема „Другото лице на войната“, като събира материали, литература и подготви и написа статия за тематична монография. Участва с доклад в организацията на международната научна конференция „Другото лице на войната“ (16 и 17 октомври 2025 г., София) с доклад на тема „Третият райх“ на Артур Мьолер ван ден Брук в контекста на следвоенна Германия“. Предал е за печат статия със заглавие „Третият райх“ на Артур Мьолер ван ден Брук в контекста на следвоенна Германия” за сборника с доклади от конференцията.

Секция „Съвременна история и геополитика“:

- Подбраните курсове на докторант Ирина Стоянова в образователната част на докторантската програма съответстват на дисертационната проблематика:

1. Курс „Международни отношения“ , преподавател проф. Н. Бояджиева от направление „Културно-историческо наследство и национална идентичност“ на Докторантско училище – БАН;
2. Курс „Методология на научните изследвания. Разработване и защита на дисертационен труд“, с преподавател: проф. д.н. Асен Кожухаров, Висше военноморско училище „Н. Й. Вапцаров“, гр. Варна.
3. Три участия в уебинари, организирани от Център за обучение – БАН и Кариерен център към ЦО-БАН. Темата на първия: „Информационна сесия за стипендии за изследователска дейност в САЩ по програмата "Фулбрайт" през академичната 2025-26 г.", с лектор Мария Костова. Уебинар на тема: „Как се пише научна статия-насоки за докторанти", с лектор: гл. ас. д-р Христина Проданова от Национален институт по геофизика, геодезия и география на БАН. Уебинар на тема: „Информационна сесия за изследователски стипендии „Фулбрайт" – сбъднете академичните си мечти в САЩ!", с лектор: Мария Костова – програмен координатор за български стипендианти в Комисия „Фулбрайт".
- Продължаваща подготовка и обсъждане на подбор на курсове в образователната част на докторантската програма на Сергей Петров съответстват на дисертационната проблематика.

Докторска програма „Документалистика, архивистика, палеография (включително историография и изворознание)“:

Секция «Помощни исторически науки и информатика»:

Увеличаването на академичния състав от хабилитирани и нехабилитирани учени по докторска програма (ДП) „Документалистика, архивистика, палеография (включително историография и изворознание)“ продължава да бъде приоритет и след успешното изпълнение на съответното предписание. Преподавателският състав по програмата включва висококвалифицирани специалисти, които гарантират качеството на обучението. Секцията се стреми към по-нататъшно разширяване на състава, като към 2025 г. след конкурс е назначен един главен асистент на основен трудов договор (ОТД). В Института функционира система за атестиране и периодично се актуализира учебната документация.

Работата по програмата за докторанти продължава, като подготовката им е съобразена със спецификата на научната специалност. Усилията са насочени към областта на генеалогията и изследването на родове (А. Кесарева), което е пряко отразено в темата на дисертационния труд.

С цел популяризиране на докторската програма (ДП) и привличане на нови кандидати, учените от ИИСТИ поддържат активни контакти с висшите училища и студенти в степени „бакалавър“ и „магистър“. Това е видно от тяхната интензивна преподавателска дейност, разнообразието от лекционни курсове и изготвянето на учебни помагала. Сериозно предимство е обменът на информация и сътрудничеството с чуждестранни студенти и колеги.

По отношение на проектната дейност и мобилността по програма „Еразъм+“, докторантите в Института имат постоянен достъп до информация и получават необходимото административно съдействие.

В конкретния случай с Анелия Кесарева – докторант по ДП „Документалистика, архивистика, палеография“, участието в международна мобилност е затруднено от спецификата на нейното изследване. Тъй като основните първични източници са локализирани в българските архиви (Държавен архив – Габрово и Централен държавен архив в София), чуждестранните университетски центрове не предлагат подходяща изворова база по темата. Това би ограничило ползите от една евентуална мобилност до чисто теоретичен обмен, без реална възможност за тясно изследователска работа на терен.

На 14 януари 2026 г. успешно защити дисертационния си труд редовен докторант Анелия Кесарева.

Развивайки своята традиционна политика, ръководството на Института продължи да обявява конкурси за заемане на академичната длъжност „асистент“ с цел подмладяване на академичния състав.

Към края на 2025 г. в Института се обучаваха двама докторанти в редовна форма на обучение, двама бяха отчислени с право на защита и един редовен докторант защити успешно докторска дисертация.

През годината се проведе масова кампания за разширяване на информацията за докторските програми на Института. Беше актуализирана документацията за обучение и се предприеха редица управленски стъпки за подобряване на организацията на обучението. В резултат Институтът получи висока оценка при външния одит, извършен от комисия от Академията. Важен резултат беше и повишаването на интереса към Института като обучително звено. В края на годината успешно издържаха конкурсните процедури шестима кандидати, които в началото на 2026 г. бяха зачислени като редовни докторанти.

Информация за конкурсните процедури и по отношение на документацията е публично достъпна на сайта на звеното.

Продължи преподавателската дейност на учени от звеното в бакалавърски и магистърски програми на Висши учебни заведения в страната и чужбина. Такива курсове се водят в Софийския университет „Св. Кл. Охридски“, Нов Български университет, ПУ „Паисий Хилендарски“, Великотърновски университет, Uniwersytet Warszawski, Istanbul University, Università di Pisa, Università degli Studi di Napoli L'Orientale и Università Aperta di Imola. Лекционни курсове и семинарни занятия са провеждаха проф. дин П. Пейковска, проф. дин Ив. Билярски, проф. дин М. Палангурски, доц. А. Джонев, доц. Е. Кандиларов, доц. Н. Филипова, доц. А. Стрезова, доц. А. Марковска, гл. ас. С. Панайотов, гл. ас. И. Машева, гл. ас. Л. Вълчева Нъндлол, гл. ас. Фр. Далальо, гл. ас. К. Голев, гл. ас. Д. Валентинова, гл. ас. Ал. Златанов, гл. ас. И. Найденов и ас. д-р Н. Войнова.

5. ИНОВАЦИОННА ДЕЙНОСТ НА ЗВЕНТО И АНАЛИЗ НА НЕЙНАТА ЕФЕКТИВНОСТ

Тази точка не се отнася до изследователската дейност на Института, чийто хуманитарен профил не предполага използване на иновационни методи и технологии в работата на звеното.

6. СТОПАНСКА ДЕЙНОСТ НА ЗВЕНТО

7. КРАТЪК АНАЛИЗ НА ФИНАНСОВОТО СЪСТОЯНИЕ НА ЗВЕНТО ЗА 2024 г.

Финансовият отчет е представен в отделно приложение.

8. ИЗДАТЕЛСКА И ИНФОРМАЦИОННА ДЕЙНОСТ НА ЗВЕНОТО

През 2025 г. сп. *Bulgarian Historical Review* възстанови отпечатването на четири единични броя годишно. В тях бяха публикувани статии и рецензии с автори от Института за исторически изследвания при Българската академия на науките, на учени от различни институти и университети от България и чужбина, на утвърдени изследователи и на млади автори. Редакцията стриктно прилагаше процедурата на двойно анонимно рецензиране на постъпилите материали. Увеличи се броят на външните рецензенти, включително и от чужбина, а рецензиите им се регистрираха в личните им профили в Web of Science.

Изданието продължи да се реферира и индексира в редица бази данни:

Web of Science (Web of Science Core Collection – AHCI) <https://wos-journal.info/journalid/4296>

Scopus – <https://www.scopus.com/sourceid/6000164636?origin=resultslist>

MIAR – <http://miar.ub.edu/issn/0204-8906>

EBSCO host/Historical Abstracts – <https://www.ebsco.com/products/research-databases/historical-abstracts>

Index Islamicus (Brill)
<https://bibliographies.brill.com/IIO/items/?anyField=Bulgarian%20Historical%20Review>

РИНЦ – <https://elibrary.ru/contents.asp?titleid=30605>

Index Copernicus International -
<https://journals.indexcopernicus.com/search/form?search=Bulgarian%20Historical%20Review>

CEEOL – <https://www.cceol.com/search/journal-detail?id=125> и др.

Най-престижните сред тях са *Web of Science* и *Scopus*, в които списанието присъства със следните показатели:

Web of Science

WoS Core Citation Indexes: AHCI - Arts and Humanities Citation Index

Journal Impact Factor (JIF): JIF comparison tool - 0.1

5-year Impact Factor: 0.1

Best ranking:

HISTORY || Percentage rank: 32.5%

Scopus

CiteScore 2024 - 0.2

CiteScoreTracker 2025 (до сега) - 0.2

SJR 2024 - 0.166

SNIP 2024 - 0.358

31st percentile (Q3)

За поддържането и повишаването на наукометричните показатели на *Bulgarian Historical Review* огромна помощ оказа проф. А. Кожухаров. Страницата на списанието се поддържа от Валери Стоянов, а благодарение на Ивайло Начевски книжките в пълен текст са качват на сайтовете на EBSCOhost и CEEOL.

На всеки отделен брой и на всяка отделна статия се определя DOI (дигитален идентификатор), каквато е световната практика. Заслуга за включването на изданията на Института в системата на DOI и за поддържането им в нея има доц. Инна Манасиева.

Интересът към публикуване в *Bulgarian Historical Review* е постоянно висок и редакцията разполага с материали за редовното му издаване. На сайта на списанието периодично се качват резюметата, ключовите думи и справките за авторите в новоизлезлите броеве. До пълния обем на съдържанието има платен достъп през сайта на CEEOL.

През 2025 г. списание “Исторически преглед” продължи да излиза регулярно. През годината бяха издадени предвидените три броя – за 2025 г. и кн.1 за 2026. Това се дължи на невъзможността да възстановим годишен ритъм на издаването, след като през 2022 г. отново получихме финансиране от ФНИ в средата на годината. Иначе, и през 2025 г. имахме

финансиране от ФНИ, но се отказахме да кандидатстваме във Фонда заради проблеми с разпространението, което се опитваме да изчистим.

Списанието се следи и реферира в CEOOL, EBSCO, Publons, РИНЦ и се индексира в Scopus. Включено е в списъка на реферираните издания в НАЦИД. Наукометричната година завършва на 7 май 2026 г. и затова може за отчетем данни за 2024 г.

През 2024 година сме постигнали:

Scopus:

28 персентила, което е Q 3.

Други данни: CiteScore 2024 0.2;

SJR 2024 0.230

SNIP 2024 0.976,

CiteScore rank 2024 Category Arts and Humanities History

Rank #1325/1850 Percentile 28th

https://www.scopus.com/sourceid/62581?dgcid=sc_widget_citescore

Голяма е заслугата в това отношение на нашия консултант проф. Асен Кожухаров.

Признание за постигнатото е поканата от Elsevier от 11.12.2025 г. да подновим лиценза си PR-00047280 (който беше валиден от 2019 до 2025 г.), за да продължат да ни индексират.

През отчетната година на страниците на списанието са публикувани 26 статии, с 24 български автори и 2 чужди учени, от които 3 млади учени, постдокторанти, докторанти и дипломанти. Отпаднаха са 8 статии. Значителното намаляване на броя на статиите се дължи на увеличения им обем, която политика редколегията взе решение да коригира. Както са изискванията на Скопус и Web of Science, стремежът ни е да увеличим броя на статиите, като намалим техния обем до 20-23 страници. Успех за списанието е, че като издание на Института вече слага DOI, което облекчава и повишава цитируемостта. Заслуга за това имат доц. Инна Манасиева и проф. Валери Стоянов.

Екипът на списанието работи усилено, като трябва специално да подчертая високия професионализъм на редакторките ни Катя Пеева и Румяна Прахова и на Бойко Киряков.

През 2025 г. в **библиотеката** на Института за исторически изследвания – БАН са регистрирани 198 читатели, а посещенията в библиотеката са 278. Предоставени за домашно ползване са 220 тома библиотечни единици, за читалня – 2052 тома и за междубиблиотечно книгозаемане – 3 тома.

Получените и обработени в сводния електронен каталог на ЦБ на БАН са 524 тома на стойност 16 809,20 лв., а 1 том е закупен по проект на учени от Института. Информация за новопостъпилата литература се публикува на сайта на Института през три месеца под формата на електронен бюлетин. В читалнята на библиотеката се организират изложби новите постъпления във фонда, на подарените на място заглавия и на новите издания на Института.

Продължава работата по ретроконверсия на документи, като въведените ретроспективно в академичния електронен каталог през годината са 770 тома книги и 1636 тома периодични издания или 3,6 % от основния библиотечен фонд.

Направена е инвентаризация на собствените на Института библиотечни колекции и на 5 % от основния библиотечен фонд. Отчислени са 10 книговезки тома периодични издания от 8 заглавия.

В резултат на втори чен подбор за прочистване на библиотечния фонд през 2025 г. са отчислени многоекземплярни или несъответстващи на профила на библиотеката общо 82 тома – 9 т. книги и 73 т. периодичните издания.

Извършени са дейности за подобряване на условията на съхранение на библиотечния фонд – частични ремонти на стени и подмяна на дограма в три книгохранилища.

Редовни са контактите за консултации, справки и други форми на сътрудничество с колегите в отделите на Централна библиотека – БАН.

Научният архив към ИИстИ е специализирано, помощно и научно-информационно звено към Института. Той оказва методическа помощ и активно съдействие на ръководството и секциите, във връзка с правилното съхранение и използване на архивните документи, свързани с българската история.

В резултат на дългата, активна дейност по старателното издирване и събиране в чуждестранните архиви, в архива са получени над 1000000 кадъра с архивни документи, комплектувани и съхранявани в архивни колекции и архивни сбирки. Въз основа на натрупаното документално наследство, Научният архив създава описи, указатели и справочници за използването на архивните документи с различни цели.

Приоритетните цели на Научния архив през 2025 година бяха следните:

1. Обслужване на читатели, външни за Института;
2. Оказване на съдействие на ръководството и членовете на секциите в Института във връзка с различните конференции;
3. Съхранение и описване на архивните документи и създаването на описи с цел по – лесното им използване;
4. Поддържане на читалнята и архивохранилищата по начин, позволяващ правилното поддържане на архивните документи и работата с тях;
5. Дигитализиране на архивното документално наследство, налично в Научния архив.
6. Привеждане на Научния архив в съответствие с Правилника за реда и организацията на използването на архивни документи в Научния архив на Института за исторически изследвания при Българска академия на науките.

Обслужване на читатели

Научният обществен интерес и желание за изследване на документалната база на Научния архив към ИИИИ бяха големи и през 2025 година, като се разпростря извън пределите на България – Испания и Австрия.

През отчетния период са обслужени 200 читатели, с писмени (40) и текущи на място (160) справки. Предоставени са за ползване в читалнята повече от 350 дела, включващи над 4000 архивни единици, микрофилми и снимки от колекция III– Австрия, IV– Англия, колекция V – Германска демократична република (ГДР), колекция VI– Федерална република Германия (ФРГ), колекция XI – Унгария, колекция XIV – Югославия, най – вече

тези от Дубровник, колекция XVIII – САЩ, както и от архивните сбирки „Възраждане“, „Портрети и изображения“, „Биографски материали“ и „Ръкописни трудове“.

Оказване на съдействие на ръководството и членовете на секциите в Института

През 2025 г., както и в предходните години, Научният архив към Института продължи работата си по оказване на значително съдействие на членовете на секциите във връзка с всички научни конференции и разработването на научни трудове. Изследвани бяха над 3000 архивни единици от колекции I – „Спомени“, XII – „Франция“, IV – Англия, колекция V – Германска демократична република (ГДР), колекция VI – Федерална република Германия (ФРГ), както и от архивни сбирки „Портрети и изображения“, „Възраждане“, „Ръкописни трудове“, „Биографски материали“.

Съхранение и описване на новопостъпилите архивните документи и създаването на описи с цел, по – лесното им използване

През отчетния период усилията се насочиха, както към експертиза на документите, така и към тяхното описване и съхранение.

Разчистване на читалнята и архивохранилищата

С цел освобождаване на място за нови постъпления, както и за устройване на помещенията на Научния архив по начин, който е още по-удобен за читателите, продължиха дейностите по подреждане и поддържане на архивохранилищата и читалнята.

Привеждане работата на Научния архив и използването на архивните документи в съответствие с нововъведения Правилник за реда и организацията на използването на архивни документи в Научния архив на Института за исторически изследвания при БАН

През отчетния период продължи процеса по привеждане на работата в архива спрямо нововъведения правилник. Наред с поддържането и попълването на Дневник за регистриране на читателски карти, Книга за поръчаните и предоставени архивни документи в читалнята на Научния архив на Института за исторически изследвания при Българска

академия на науките, се изготвиха месечни, 6-месечни и годишни читателски карти, според желанията и потребностите на читателите.

Процес по дигитализиране на архивните документи

През 2025 г. процесът по дигитализиране на архивните документи, който ще продължи и през следващата година, течеше гладко и без видими затруднения. Първоначално се наблегна на дигитализирането на архивните документи и снимки от архивни сбирки „Възраждане“ и „Портрети и изображения“ заради по-бързия процес по тяхното дигитализиране, предвид размера и броя на снимките и документите. Архивна сбирка „Портрети и изображения“ е завършена, като се продължава работата по другите архивни сбирки и колекции.

9. ИНФОРМАЦИЯ ЗА НАУЧНИЯ СЪВЕТ НА ЗВЕНОТО

ПРЕДСЕДАТЕЛ: проф. д-р Илияна Марчева (основна работа – ИИСТИ – БАН);
ЗАМЕСТИК-ПРЕДСЕДАТЕЛ: доц. д-р Владимир Златарски (основна работа – ИИСТИ – БАН); СЕКРЕТАР: проф. д-р Стефка Първева (основна работа – ИИСТИ – БАН).

ЧЛЕНОВЕ: проф. д.и.н. Илия Илиев (пенсионер), проф. д. и. н. Иван Билярски (основна работа – ИИСТИ – БАН); проф. д. и. н. Манчо Веков (основна работа – ИИСТИ – БАН); проф. д.и.н. Пенка Пейковска (основна работа – ИИСТИ – БАН); проф. д.и.н. Теодоричка Готовска-Хенце (основна работа – ИИСТИ – БАН); проф. д-р Йорданка Гешева (пенсионер); проф. д-р Даниел Вачков (основна работа – ИИСТИ – БАН); проф. д-р Росица Стоянова (основна работа – ИИСТИ – БАН); проф. д-р Пенка Данова (основна работа – ИИСТИ – БАН), доц. д-р Пламен Божинов (основна работа – ИИСТИ – БАН); доц. д-р Петя Димитрова (основна работа – ИИСТИ – БАН); доц. д-р Елена Костова (основна работа – ИИСТИ – БАН); доц. д-р Ангел Джонев (основна работа – ИИСТИ – БАН); доц. д-р Надя Филипова (основна работа – СУ „Св. Кл. Охридски“); доц. д-р Румяна Чукова (основна работа – Научен архив на БАН); доц. д-р Ваня Стоянова (основна работа – ИИСТИ – БАН), доц. д-р Инна Манасиева (основна работа – ИИСТИ – БАН); доц. д-р Георги Георгиев (основна работа – ИИСТИ – БАН); гл. ас. д-р Ал. Златанов (основна работа – ИИСТИ – БАН) (представител на младите учени).

Избран от Общото събрание на учените в Института за исторически изследвания на 11 юни 2024 година (Протокол №3 на ОС на учените в ИИстИ/ 11 юни 2024 г.). Допълнен с решение на Общото събрание на учените в Института за исторически изследвания на 21 януари 2025 година (Протокол №1 на ОС на учените в ИИстИ/ 21 януари 2025 г.).

<https://ihist.bas.bg/%d0%b8%d0%bd%d1%81%d1%82%d0%b8%d1%82%d1%83%d1%82/%d1%81%d1%82%d1%80%d1%83%d0%ba%d1%82%d1%83%d1%80%d0%b0/%d0%bd%d0%b0%d1%83%d1%87%d0%b5%d0%bd-%d1%81%d1%8a%d0%b2%d0%b5%d1%82/>

10. КОПИЕ ОТ ПРАВИЛНИКА ЗА РАБОТА В ЗВЕНОТО

Правилник за дейността, устройството и управлението на Института за исторически изследвания-БАН, приет от Общото събрание на учените на 30 октомври 2012 г. с протокол № 6 на основание чл. 36, т. 1 от Устава на БАН. Редактиран на 18 януари 2022 г. и 28 октомври 2025 г:

https://ihist.bas.bg/wp-content/uploads/2025/11/20251028_Pravilnik_IistI.pdf

11. СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ В ОТЧЕТА И ПРИЛОЖЕНИЯТА КЪМ НЕГО СЪКРАЩЕНИЯ

БНБ – Българска народна банка

ИИстИ – Институт за исторически изследвания

МОН – Министерство на образованието и науката

НБУ – Нов български университет

ПУ «Паисий Хилендарски» – Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

СУ – Софийски университет „Св. Кл. Охридски“

УНСС– Университет за национално и световно стопанство

ШУ «Константин Преславски» – Шуменски университет „Константин Преславски»

ЮЗУ– Югозападен университет „Неофит Рилски“

Изготвил: доц. д-р Надя Филипова,

научен секретар на

Института за исторически изследвания – БАН, и.д.